

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
протокол № 10
від 29.08.2025 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом директора
від 29. 08.2025 року № 71

_____ Оксана КОВАЛЬЧУК

**ОПОРНИЙ ЗАКЛАД «ТУРІЙСЬКИЙ ЛІЦЕЙ»
ТУРІЙСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з інтегрованого курсу «Мистецтво»
(1 год/тиждень)
для 8 класу
на 2025/2026 навчальний рік**

Розроблено на основі
Модельної навчальної програми
«Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Масол Л. М.)
«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

Учитель Михайло ШАБРИЛО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Вступна частина

Особливості опанування мистецтва пов'язані з його унікальною освітньою місією – формування ціннісних естетичних орієнтацій у процесі впливу на розум і почуття людини, виховання патріотичної свідомості, гуманістичних ідеалів. Художні твори здатні пробуджувати креативний потенціал учнів для самореалізації та участі в соціокультурній творчості. Сучасні електронні мережі, долаючи культурні кордони, надають можливість отримувати художню інформацію в найрізноманітніших обсягах і форматах; але вона потребує адекватної інтерпретації, критичного ставлення, естетичного оцінювання, тобто вміння вирізняти в інформаційних потоках справжні цінності й орієнтуватися на них. З огляду на швидку цифровізацію освітньо-комунікативного середовища зростає роль аудіо-візуальної інформації, якою пронизані тексти різної природи, зокрема глобальні масиви медіа, які можуть мати як естетичний, так і антиестетичний вплив на учнів. Тому вивчення мистецтва має спрямовуватися на розвиток не лише загальної і художньої культури особистості, а й на низку ключових і предметних компетентностей, зокрема у царині медіа, як чинника подолання загроз і викликів віртуальної реальності, формування естетичного імунітету.

Модельна навчальна програма «Мистецтво» для 7-9 класів забезпечує наступність між Модельною програмою для 5-6 класів, гнучкий перехід учнів від адаптаційного періоду навчання учнів. Вона розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, яким визначено **мету** мистецької освітньої галузі – цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Програма реалізує визначені в Державному стандарті ціннісні орієнтири та **ключові компетентності**, а саме: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій; інноваційність; екологічна й інформаційно-комунікаційна компетентності; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; підприємливість і фінансова грамотність, а також пріоритетна для мистецької галузі культурна компетентність.

Мета інтегрованого навчання мистецтва досягається шляхом реалізації таких **завдань**:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів та естетичних потреб, емоційного інтелекту;

- формування системи художніх знань, яка відображає видову і жанрову специфіку та взаємодію мистецтв; опанування мистецької грамоти, насамперед музичної і візуальної;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; здатності брати участь у дискусіях на теми мистецтва, висловлювати й аргументувати власні думки, судження, пріоритети;
- здобуття мистецького досвіду в різних видах практичної діяльності; в індивідуальних, групових і колективних мистецьких проєктах; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до роботи в команді на засадах толерантності й партнерства;
- розвиток художніх здібностей, уяви та інтуїції, критичного і креативного мислення, інноваційності;
- формування потреби в естетизації середовища, готовності до участі в соціокультурному житті, до збереження і примноження культурно-мистецьких цінностей.

Принципи, на яких ґрунтується програма та визначаються її виховні та дидактичні пріоритети:

- дитиноцентризму та індивідуалізації, врахування вікових особливостей і природних здібностей учнів;
- глокальної освіти – поєднання глобального (загальнолюдського, європейського), національного (державного) та локального (етнокраєзнавчого) аспектів змісту освіти для формування толерантності, національної гордості, дієвого патріотизму;
- систематичності, неперервності, наступності між початковою і базовою освітою, адаптаційним і основним циклами навчання;
- дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтв і методів компаративістики, спрямованих на поліхудожній розвиток учнів;
- континуальності – єдності навчання і виховання особистості, художнього і технічного, емоційного та раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування мистецьких цінностей;

- варіативності змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
- діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, партнерства, емоційно-енергетичної насиченості навчання;
- пріоритету художньо-творчої самореалізації учнів, пошуку особистісних сенсів у навчанні мистецтва;
- стимулювання мистецької самоосвіти, єдності формальної, неформальної та інформальної освіти;
- профорієнтаційної спрямованості в царині мистецтва та креативних індустрій.

Програма побудована на підґрунті *компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів*, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний підхід розглядаємо як з позиції цілей і результатів загальної мистецької освіти, які вимірюються у відповідних формах контролю та оцінювання учнів, так і з позиції організації процесу навчання: добору доцільного змісту і відповідних художньо-педагогічних технологій.

Інтегративний підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжгалузевих зв'язків, інтеграції навчання мистецтв із соціокультурним середовищем.

Особистісно зорієнтований підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, забезпечує розкриття творчого потенціалу і розвиток індивідуальних художніх здібностей учнів відповідно до інтересів і потреб.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток практичних умінь учнів у різних видах мистецтва, дизайну, креативних індустрій, також наскрізних навичок (soft skills) і здатності застосовувати їх у власній життєдіяльності.

Культурологічний підхід зумовлює розгляд мистецтва в широкому культурологічному контексті в єдності цінностей культури національної та зарубіжної, народної і професійної, елітарної і популярної, традиційної та інноваційної; у результаті такого підходу в учнів має сформуватися цілісний художній образ світу, готовність до діалогу культур і бажання збагачувати особистісний культурний потенціал за допомогою ресурсів світового мистецтва (за формулою «людина в культурі – культура в людині»).

Структура програми та загальна характеристика її складників

Програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за трьома відповідними рубриками «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності».

У рубриці «**Очікувані результати навчання**» конкретизовано вимоги до учнів окремо для 7, 8 і 9 класів відповідно до запропонованого змісту для кожного року навчання і з урахуванням груп результатів, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти. До результатів варто зарахувати не лише грамотність і досвід в окремих видах мистецтва, а й міжпредметну естетичну компетентність, а також інтегративну медіа-компетентність у сфері мистецтва. Саме вони дають змогу учням вирішувати міждисциплінарні проблеми, наприклад, під час виконання інтегративних галузевих і міжгалузевих проєктів.

Рубрика «**Пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу**» побудована із застосуванням навчальних модулів, що оптимізує освітній процес, робить його систематизованим і водночас гнучким, варіативним.

В основу конструювання змісту програми інтегрованого курсу «Мистецтво» і визначення структури й тематики кожного року навчання обрано авторську **концепцію поліцентричної інтеграції** (Л. М. Масол), яка детермінує цілісну наскрізну побудову загальної мистецької освіти впродовж усієї вертикалі від початкової до старшої школи на засадах художньо-світоглядних орієнтацій і культурно-мистецьких універсалій. Поліцентрична інтеграція передбачає виокремлення *домінантних* компонентів змісту (музичного та образотворчого мистецтв як самостійних видів, так і компонентів синтетичних мистецтв і медіа), вони поєднуються в єдиний цикл на основі певної художньо-дидактичної суперпозиції, що здатна інтегрувати окремі одиниці змісту, не зважаючи на їхню художньо-мовну специфіку.

У початкових класах у зміст домінантних видів музичного та образотворчого мистецтва інтегруються елементи синтетичних мистецтв (театр, хореографія, кіно) на основі спільного художньо-світоглядного тематизму, що розкриває світ природи, людини і культури в мистецтві, а також з орієнтацією на універсальні категорії «**абетки мистецтв**».

В основній школі домінантність музичного та образотворчого компонентів змісту зберігається, однак активніше репрезентовані поширені в культурі сучасності аудіовізуальні явища. У 5-6 класах універсальною суперпозицією інтеграції змісту є поняття «**види, мова і жанри мистецтв**». Цей зміст розкривається на матеріалі музики, хореографії, графіки, живопису, скульптури, архітектури, декоративного мистецтва, театру, цирку, кіно, а також через їхню взаємодію. Під час наступного циклу навчання у 7-9 класах універсальною суперпозицією інтеграції змісту обрано категорію «**стилі мистецтва**», які історично склалися впродовж епох. У процесі їх опанування пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проєктів, поглиблюються знання термінології (мистецтвознавча й культурологічна пропедевтика), здійснюються професійно-орієнтаційні випробування.

У старшій профільній школі зміст навчання інтегрується навколо суперпозиції «**мистецтво культурних регіонів світу**» (базове загальноосвітнє навантаження), водночас суттєво зростає роль художньо-практичної діяльності за вибором здобувачів освіти відповідно до профілю навчання (вибіркове профільне навантаження).

Таким чином, упродовж усього періоду навчання мистецтва акцент зроблено не на окремих фактах – персоналіях митців і художніх творах, вибір яких стає виключно прерогативою вчителів, а на фундаментальних мистецьких узагальненнях, тому наскрізна логіка структурування змісту здійснюється за концентрично-спіралевидним принципом, а на окремих етапах – за лінійним принципом. Система запропонованих тематичних модулів інтегрованого курсу «Мистецтво для 7-9 класів є варіативною: послідовність і обсяг тем учитель може змінювати з огляду на потреби й можливості конкретного закладу освіти, кадрового забезпечення.

У рубриці «**Види навчальної діяльності**» подано орієнтовний перелік видів діяльності учнів, в якому переважають художньо-практичні й творчі. Цей перелік може варіюватися і доповнюватися вчителем, вільним у доборі художньо-дидактичного матеріалу, кількості й тематики мистецьких проєктів – індивідуальних, групових, колективних. Надані орієнтири й форми інтеграції запроваджуються через диференційовані завдання різного рівня складності з урахуванням художніх інтересів і можливостей учнів, що сприяє розвитку креативного потенціалу особистості в галузі мистецтва і креативних індустрій.

Важливу роль у методичній реалізації авторських ідей концепції і програми мають відігравати **принципи: компаративістики, геймифікації, інтеграції ключових компетентностей та наскрізних умінь, єдності мистецької освіти й самоосвіти, професійної орієнтації (впровадження випробовувань для самовизначення).**

Особливості організації освітнього процесу.

Кількість навчальних годин у програмі відповідає *«рекомендованому»* навчальному часу визначеному Типовою освітньою програмою (затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235), а саме: у 7 класі 2 год. на тиждень ; у 8-9 класах 1 год. на тиждень. Заклад освіти може змінювати цю кількість годин у межах заданого діапазону: від *“мінімального”* до *“максимального”* (наприклад, за умов обрання у 7 класі 1 год. на тиждень зміст ущільнюється). Якщо заклад обирає *максимальну* кількість годин на галузь, передбачену в Типовій освітній програмі, то додатковий час доцільно використовувати на різноманітні практикуми до всіх тем інтегрованого курсу або для поглибленого опанування будь-якого з його компонентів (наприклад “Хореографія” за наявності фахівця) чи для конструювання *міжгалузових* інтегрованих курсів.

Інтегрований курс може викладатися як одним учителем, так і двома фахівцями, кожний із яких обирає відносно автономний компонент відповідно до фахової підготовки, а саме: “Музичне мистецтво» або «Образотворче мистецтво»; але інші теми, зазначені в модулях програми (зокрема синтетичні мистецтва і медіа), мають **інтегруватися до змісту домінантних видів мистецтва**, адже вимоги до результатів їх опанування учнями, передбачені Державним освітнім

стандартом, не підлягають скороченню. На основі змісту та обраного варіанту структури Модельної програми вчителем (або двома вчителями, що працюють у команді) укладаються Навчальна програма і календарно-тематичний план із урахуванням потреб закладу освіти, можливостей учнів класу, тематизму обраного підручника, резервного часу.

Орієнтовна тематична структура програми

Клас	Тематизм		
	Тема року	Тема I семестру	Тема II семестру
8	Мистецтво в культурі минулого	Стилі та напрями мистецтва: античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс	Стилі та напрями мистецтва: бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм
9	Мистецтво в культурі сучасності	Стилі та напрями мистецтва модернізму	Стилі та напрями мистецтва постмодернізму

2. Основна частина.

8 клас. Мистецтво в культурі минулого

35 годин на рік (1 год на тиждень)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Орієнтовні види навчальної діяльності
1. Пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, виявляє ціннісне емоційне ставлення до мистецтва Пояснює особливості мистецтва поширених європейських стилів (від античності до романтизму і реалізму). Сприймає твори різних стилів мистецтва минулого; аргументовано їх інтерпретує, формулює ціннісне естетичне ставлення до них. Досліджує зв'язки між видами мистецтва в межах різних епох і стилів; встановлює зв'язки між мистецтвом і різними сферами культури. 2. Виявляє художньо-образне мислення під час творчої діяльності в різних видах	<u>ВАРІАНТ 1 МОДУЛЬНОЇ СТРУКТУРИ:</u> Модуль 1. Стилi мистецтва від найдавніших цивілізацій до кінця Середньовіччя. <i>Античне мистецтво</i> – колыска європейської цивілізації. Досягнення в архітектурі, скульптурі, музиці, танці, театрі. Мистецтво <i>Північного Причорномор'я і Скіфії</i>. Скіфський “звіриний” стиль у декоративному мистецтві, золотарстві. Мистецькі перлини <i>Візантії, Київської держави</i>. Храм – взірєць синтезу мистецтв. <i>Романський стиль</i> в архітектурі (замки, фортеці). Лицарський кодекс честі. <i>Готика</i>. Кам'яне мереживо соборів, світське будівництво. Книжкова мініатюра. Григоріанський хорал. Мандрівні актори й музиканти. Модуль 2. Мистецтво Відродження.	Спів народних і сучасних авторських пісень. Імпровізація супроводу до пісні. Участь у віртуальному хорі з використанням сучасних медіа. Популяризація української пісні, зокрема в цифровому середовищі. Створення графічних, живописних, об'ємних композицій у різних художніх техніках, зокрема з використанням етнонаціональних мотивів, ознак європейських стилів. Участь у колективних, групових та індивідуальних мистецьких проєктах 3

мистецтва

Реалізує художні ідеї / задуми з елементами європейських стилів.

Імпровізує (експериментує) з художніми засобами для реалізації мистецької ідеї, пропонує різні варіанти втілення, самостійно обирає вид художньої діяльності, зокрема в різних стилях, поширених в європейських країнах.

Спостерігає, досліджує навколишнє середовище, стежить за мистецькими подіями, явищами, фіксує ідеї для творчості.

Естетично перетворює предметне середовище, виявляє громадянську позицію.

3. Пізнає себе через взаємодію з мистецтвом, регулює власний емоційний стан, розвиває емоційний інтелект

Критично оцінює власні досягнення за обраними критеріями, визначає способи вдосконалення.

Демонструє створене, реагує на інформацію та аналіз від інших осіб, може дискутувати.

Аргументує свою позицію під час обговорень творів мистецтва різних європейських стилів, виконує різноманітні ролі, співпрацюючи в групах над мистецькими

Італійський Ренесанс: орієнтація на ідеали античності, гуманістичний світогляд. Досягнення в архітектурі, скульптурі, живописі, музиці, театрі. Меса – провідний жанр хорової музики. Зародження опери.

Комедія дель арте.

Північне Відродження. Демократизм живопису: зображення людей у повсякденні.

Українське Відродження в архітектурі.

Модуль 3. Від бароко до класицизму.

Риси *бароко* в архітектурі, скульптурі, інтер'єрах (динамічність, декоративність, химерність форм). Живопис “великих” і “малих” голландців. Досягнення італійських композиторів, скрипалів-віртуозів, майстрів інструментів. Генії німецької музики.

Національні ознаки українського бароко в архітектурі, скульптурі, живописі (парсуна), книжковій графіці, музиці (партесний концерт), театрі (шкільна драма, вертеп).

Галантний стиль *рококо*. Розкіш оздоблення палаців, меблів. Мейсенська порцеляна. Творчість клавесиністів.

Риси стилю *класицизм*. Синтез мистецтв у палацово-парковому ансамблі.

Класицизм в українській архітектурі (палаці, маєтки), скульптурі (пам'ятники), живописі (парадний і камерний портрети).

Музика класиків віденської школи. Хоровий концерт, жанри сонати й симфонії у

проявом умінь працювати в команді, ініціативності.

Застосовування цифрових технологій у презентаціях.

Сприймання, аналіз, інтерпретація, порівняння творів мистецтва різних стилів

(античний, візантійський, романський, готичний, бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм) з дотриманням відповідної термінології та норм українського мовлення.

Участь у фасилітованих дискусіях із тем мистецтва, висловлювання емоційних вражень, ціннісних ставлень, критичних суджень щодо творів різних стилів.

Пошук і використання художніх медіаматеріалів різної природи (текстових, ілюстративних, аудіо- відео- фото- тощо) з усвідомленням норм авторського права. Використання медіа для

		художньо-творчого самовираження, здійснення віртуальних екскурсій,
--	--	---

дослідницькими проектами, виявляє толерантність і доброзичливість під час порівняння різних творчих ідей.

Аналізує власні емоції від творів мистецтва. Уміє виразити почуття у процесі художньо-творчої діяльності.

4. Використовує інформаційне середовище у власній творчості та художній комунікації

Створює, обробляє і з урахуванням відповідальності поширює мистецький медіа текст, де, зокрема, поєднано кілька видів медіа; самостійно застосовує спосіб художньої комунікації відповідно до форми передавання інформації.

Розрізняє первинні і вторинні джерела інформації для власного художнього пізнання і здобуття знань про мистецтво.

Дотримується авторського права. Усвідомлено використовує цитати із посиланням на автора.

Виявляє і відповідально використовує ліцензований / авторський продукт, зокрема у власній мистецькій діяльності.

спадщині українських композиторів.

Модуль 4. Романтизм і реалізм.

Романтичний стиль у живописі. Музика композиторів-романтиків: програмність, інтерес до народної творчості, історії. Формування національних композиторських шкіл. Становлення національного театру.

Тематика і особливості стилю *реалізм* в образотворчому мистецтві, музиці, театрі. Українські митці-корифеї епохи панування романтизму і реалізму.

Модуль 5 (наскрізний). Секрети творчих професій у царині мистецтва.

ВАРІАНТ 2 МОДУЛЬНОЇ СТРУКТУРИ

(зміст з варіанту 1):

Модуль 1. Стилi та напрями візуальних мистецтв (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс, бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм).

Модуль 2. Стилi та напрями музичного i театрального мистецтв (античний, візантійський, готичний, Ренесанс, бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм).

Модуль 3 (наскрізний) Секрети творчих професій у царині мистецтва.

поширення інформації про кращі досягнення українського мистецтва різних епох і стилів. Обговорення правил поведінки в соціальних мережах.

Добір творів мистецтва і видів художньої діяльності для релаксації, емоційного задоволення, подолання тривожного стану.

Спостереження за культурно-мистецьким довкіллям рідного краю (ескізи, замальовки, фотографії, подкасти, відео), участь в естетизації середовища.

Виконання професійно-орієнтаційних завдань-випробувань у царині різних видів мистецтва.

3. Прикінцева частина

Оцінювання. Орієнтирами для оцінювання навчальних досягнень учнів з інтегрованого курсу «Мистецтво» є державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів 7-9 класів (Додаток 20 до Державного стандарту базової освіти), що включають *мистецькі й ключові компетентності*, які реалізуються через *наскрізні вміння* та охоплюють основні складові діяльності учнів – пізнання, діяльність і ставлення.

Оцінювання досягнень учнів у галузі мистецької освіти поділяється на **формувальне** та **підсумкове** (за 12-бальною системою), яке здійснюється із застосуванням наступних форм:

усної: індивідуального, групового фронтального опитування;

практичної: виконання мистецьких творів (спів, інструментальна гра), створення композицій з образотворчого і декоративного мистецтва, простих медіапродуктів (подкастів, фотоколажів, відеороликів), участь у театральній діяльності (інсценізація, пантоміма, перформанс, артмоб), виконання мистецьких проєктів, участь в естетизації середовища;

цифрової: тестування в електронному форматі.